

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1937.

Första kammaren.

Nr 42.

Lördagen den 5 juni.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Företogs jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av bankoutskottet i dess memorial nr 33 föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill bifalla vad bankoutskottet i punkten 3 av sitt utlåtande nr 23 hemställt, eller att motionen II:91 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen, i likhet med andra kammaren, bifallit den vid punkten fogade reservationen och alltså, i anledning av förevarande motion II:91, medgivit, att förre fortifikationsarbetsförmannen Johan Axel Johanson må från och med den 1 januari 1937 under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 504 kronor.

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser och voteringspropositionen upplästs, verkställdes omröstningen medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 65;

Nej — 51.

Därjämte hade 5 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Efter det protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 638, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 39 ja och 133 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 104 ja och 184 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av statsutskottet i dess memorial nr 91 punkten 1:o föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och herr Wistrands m. fl. och fröken Anderssons m. fl. motioner (I:154 och II:312), såvitt nu är ifråga, till Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning för budgetåret 1937/1938 anvisa ett reservationsanslag av 465,000 kronor, röstar

Ja;

Första kammarens protokoll 1937. Nr 42.

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat att, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å herr Wistrands m. fl. och fröken Anderssons m. fl. motioner (I:154 och II:312), såvitt nu är i fråga, till Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning för budgetåret 1937/1938 anvisa ett reservationsanslag av 450,000 kronor.

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser och voteringspropositionen upplästs, verkställdes omröstningen medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 60;

Nej — 60.

Därjämte hade 5 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Efter det protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsant till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 639, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 54 ja och 139 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 114 ja och 199 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Företogs jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av statsutskottet i dess memorial nr 91 punkten 2:o) föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen må såsom Bidrag till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande för budgetåret 1937/1938 anvisa ett reservationsanslag av 326,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat att, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom herrar Bergmans och Larssons, Johansons i Huskvarna m. fl., Bärgs m. fl. och Anderssons i Igelboda m. fl. motioner (I:101 och II:201 samt I:158 och II:307) men med avslag å herr Mannerskantz' m. fl. samt herrar Lundqvists och Liedbergs motioner (I:102 och II:221), såsom Bidrag till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande för budgetåret 1937/1938 anvisa ett reservationsanslag av 333,500 kronor.

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser och voteringspropositionen upplästs, verkställdes omröstningen, enär omröstningsapparat på grund av ett tillfälligt fel icke kunde begagnas, medelst namnupprop; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 68;

Nej — 53.

Därjämte hade 6 ledamöter förklarar sig avstå från att rösta.

Efter det protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 640, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 57 ja och 137 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 125 ja och 190 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av bankoutskottet i dess memorial nr 51 föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill bifalla vad bankoutskottet i punkten 3 av sitt utlåtande nr 44 hemställt, eller att motionen II:338 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen, i likhet med andra kammaren, bifallit den vid punkten fogade reservationen och alltså, i anledning av förevarande motion II:338, medgivit, att förre fortifikationsarbetsförmannen Albert Emanuel Morath må från och med den 1 januari 1937 under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 504 kronor.

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser och voteringspropositionen uppläst, verkställdes omröstningen medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 65;

Nej — 57.

Därjämte hade 4 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Efter det protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 641, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 45 ja och 145 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 110 ja och 202 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Anmäldes och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 424, i anledning av väckt motion angående reformering av åklagarväsendet;

nr 425, i anledning av väckta motioner angående utredning av frågan om ersättning av statsverket till den, som lidit skada till följd av felskrivning i fastighetsbok m. m.;

nr 426, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förvaring och internering i säkerhetsanstalt, m. m.; samt

nr 430, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av 2 § lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.

Anmäldes och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 427, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående vissa ändringar i förordningen den 3 juli 1930 (nr 317) om jordbrukets kreditkassor m. m.;

nr 428, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställning om ersättning till statens allmänna fastighetsfond; samt

nr 429, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående nionde huvudtitelns anslag till extra utgifter.

Vid föredragning av sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets memorial nr 2, angående ersättning åt av utskottet anlitat biträde, bifölls vad utskottet i detta memorial hemställt.

Föredrogos bankoutskottets memorial:

nr 76, angående instruktion för nästkommande riksdags bankoutskott; och nr 77, angående ersättning åt biträde, anlitat av bankoutskottet vid handläggning av visst ärende.

Vad utskottet i dessa memorial hemställt bifölls.

*Provisorisk
avlöningsför-
stärkning åt
befattnings-
havare i
statens tjänst
m. m.*

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 200, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning angående provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare i statens tjänst m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 19 februari 1937 dagtecknad proposition, nr 196, hade Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen

dels medgiva, att provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare i statens tjänst finge i huvudsak efter av departementschefen föreslagna grunder under budgetåret 1937/1938 utgå enligt de närmare föreskrifter, som skulle meddelas av Kungl. Maj:t;

dels till provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare i statens tjänst för budgetåret 1937/1938 under andra—sjunde samt nionde och tionde huvudtitlarna anvisa såsom förslagsanslag vissa i propositionen angivna belopp;

dels ock besluta, att utgifterna för den provisoriska avlöningsförstärkningen skulle bestridas:

beträffande befattningshavare vid de affärsdrivande verken och statens pensionsanstalt från de medel, av vilka verkets utgifter i övrigt bestredes,

beträffande befattningshavare vid väg- och vattenbyggnadsstyrelsens väg-, bro- och vägtrafikinspektion och vid vägorganisationen i länen från statens automobilskattemedelsfond,

beträffande befattningshavare vid stuteriväsendet från stuteriväsendets fond,

beträffande befattningshavare vid försäkringsinspektionen från försäkringsinspektionens fond, samt

i fråga om andra befattningshavare från de anslag i riksstaten, som vore avsedda för provisorisk avlöningsförstärkning.

Vidare hade Kungl. Maj:t i en den 5 mars 1937 dagtecknad proposition, nr 280, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för sistnämnda dag, föreslagit riksdagen

Provisorisk avlöningsförstärkning åt befattningshavare i statens tjänst
m. m. (Forts.)

dels medgiva, att provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare vid folkskoleväsendet finge efter vad chefen för ecklesiastikdepartementet i statsrådsprotokollet förordat under budgetåret 1937/1938 utgå enligt de närmare föreskrifter, som skulle meddelas av Kungl. Maj:t;

dels ock å riksstaten för budgetåret 1937/1938 under åttonde huvudtiteln anvisa

a) till provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare i statens tjänst ett förslagsanslag av 549,000 kronor,

b) till provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare vid folkskoleväsendet ett förslagsanslag av 2,930,000 kronor.

I sammanhang med Kungl. Maj:ts förevarande förslag hade utskottet förehäft åtskilliga i ämnet väckta motioner.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på återopade grunder hemställt,

1:o) att riksdagen måtte

a) medgiva, att provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare i statens tjänst och vid folkskoleväsendet finge i huvudsak efter av utskottet föreslagna grunder under budgetåret 1937/1938 utgå enligt de närmare föreskrifter, som skulle meddelas av Kungl. Maj:t;

b) till provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare i statens tjänst för budgetåret 1937/1938 under andra—tionde huvudtitlarna anvisa såsom förslagsanslag vissa under punkten angivna belopp;

c) till provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare vid folkskoleväsendet för budgetåret 1937/1938 anvisa ett förslagsanslag av 2,420,000 kronor;

d) besluta, att utgifterna för den provisoriska avlöningsförstärkningen skulle bestridas;

beträffande befattningshavare vid de affärsdrivande verken och statens pensionsanstalt från de medel, av vilka verkets utgifter i övrigt bestredes;

beträffande befattningshavare vid väg- och vattenbyggnadsstyrelsens väg-, bro- och vägtrafikinspektion och vid vägorganisationen i länen från statens automobilskattemedelsfond,

beträffande befattningshavare vid stuteriväsendet från stuteriväsendets fond,

beträffande befattningshavare vid försäkringsinspektionen från försäkringsinspektionens fond; samt

i fråga om andra befattningshavare från de anslag i riksstaten, som vore avsedda för provisorisk avlöningsförstärkning;

2:o) att följande motioner, nämligen

inom första kammaren:

nr 229, av herr G. Myrdal m. fl.,
nr 235, av herr N. Holmström,
nr 236, av herr G. Rahmn m. fl., och
nr 237, av herr G. Karlsson; samt

inom andra kammaren:

nr 451, av herr J. A. Persson i Tidaholm m. fl.,
nr 461, av herr G. Arnemark m. fl.,
nr 462, av herr E. Eriksson i Stockholm m. fl.,

Provisorisk avlöningsförstärkning åt befattningshavare i statens tjänst m. m. (Forts.)

nr 463, av herr R. Lundqvist m. fl.

nr 464 av herr R. Lundqvist,

nr 465, av herr A. Spångberg,

nr 466, av herr K. E. Senander m. fl., och

nr 558, av herr R. Lundqvist;

måtte, i den mån de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet anfört, icke föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservationer hade avgivits

1) av herrar *Johansson* i Fredrikslund, *Svensson* i Kompersmålå, *Borell*, *Johanson* i Faleberg och *Persson* i Falla, som ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa,

1:o) att riksdagen måtte

a) medgiva, att — — — Kungl. Maj:ts;

b) till provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare i statens tjänst för budgetåret 1937/1938 under andra—tionde huvudtitlarna anvisa såsom förslagsanslag vissa i reservationen angivna belopp;

c) till provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare vid folk-skoleväsendet för budgetåret 1937/1938 anvisa ett förslagsanslag av 3,290,000 kronor;

d) besluta, att — — — provisorisk avlöningsförstärkning.

2:o) att följande — — — riksdagens åtgärd;

2) av herrar *von Heland*, *Bäckström*, *Strindlund* och *Svensson* i Grönvik, som ansett, att utskottet bort tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag;

3) av herr *Jeppsson*, som uttalat, att han ansett, att utskottet bort i första hand tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag, men att han i det läge denna fråga kommit anslutit sig till utskottets hemställan;

4) av herr *Bäcklund*, som dock ej antytt sin mening.

Herr **Johansson, Johan Bernhard**: Herr talman! Det här föreliggande ärendet torde ha berett bekymmer på alla håll inom statsutskottet och har varit ett av de svåraste, kan man nästan säga, som vi ha haft att behandla. Det är ju också en rätt egendomlig uppläggning, som denna fråga har fått redan i Kungl. Maj:ts proposition. När man, såsom här är fallet, vill begära en avlöningsförstärkning åt ett stort antal befattningshavare, och det samtidigt sitter en lönekommitté, 1936 års lönekommitté, och arbetar, så borde man kanske först söka få svar på de frågor, som ligga närmast att framställa, nämligen frågan om behovet av avlöningsförstärkning, det sätt på vilket den skall genomföras, och huruvida detta förslag föregriper 1936 års lönekommités arbete eller icke.

Nu är uppläggningsen rätt egendomlig i fråga om det behov, som skulle förefinnas av denna avlöningsförbättring. Finansministern säger i proposition 196: »Ett villkor för att en provisorisk avlöningsförbättring skall kunna övervägas är att den av lönekommittén verkställda realprövningen skäligen kan väntas visa, att en viss höjning av den statliga lönenivån med hänsyn till utvecklingen inom övriga delar av arbetsmarknaden eller av andra skäl framstår såsom motiverad.» Så fortsätter han: »Kommitténs undersökningar ha ännu ej fortskridit tillräckligt långt för att på dem skulle kunna byggas bestämda slutsatser i detta avseende. Med hänsyn till den allmänna ekonomiska

Provisorisk avlöningsförstärkning åt befattningshavare i statens tjänst
m. m. (Forts.)

utvecklingen efter genomförandet av föregående allmänna löne reglering anser jag mig emellertid kunna utgå ifrån, att vid den kommande löne regleringen förutsättningar skola visa sig föreligga för en förbättring av löneläget.» Det hela bygger således på antaganden, hur det framdeles skall komma att se ut och hur löne kommittén skall ställa sig.

Emellertid framlägger nu finansministern ett förslag med dels en fast avlöningsförstärkning av 180 kronor för lönegraderna 1—12 och 120 kronor för högre lönegrader, dels s. k. barntillägg. Vad som här upprullas är ingenting mer och ingenting mindre än ett övergivande av den princip, som vi tidigare ha följt, nämligen att tjänstemännens avlöning skall bestämmas med hänsyn till det arbete de utföra. Här framföres nu en avlöningsförstärkning byggd på en helt ny princip, nämligen vederbörandes försörjningsplikt, således behovsprincipen. Finansministern säger också själv i propositionen: »Den fråga, som på detta sätt upprullas, är av vittgående betydelse.» Han talar om vad som tidigare förekommit i ärendet och säger: »Ett klart ställningstagande från statsmakternas sida har tidigare icke ägt rum.» Så talar han om 1925 års löneplan och 1928 års löne kommitté, och yttrar — och det skulle väl vara motivet till att denna proposition har framlagts: »Det är ... uppenbarligen i väsentlig grad en fråga om huru den allmänna opinionen både bland de statsanställda och bland medborgarna i övrigt ställer sig till en differentiering av lönerna efter försörjningsplikt, och huruvida statsmakterna äro villiga att godtaga den ökning av det allmänna utgifter, som otvivelaktigt måste följa. Förslaget om en provisorisk avlöningsförstärkning, som utformats i främsta rummet med hänsyn till olika löntagares behov, kan väntas skapa ökad klarhet i dessa hänseenden. Ett principiellt avgörande i ena eller andra riktningen vid innevarande års riksdag skulle vara till väsentlig ledning för löne kommittén vid dess fortsatta arbete.»

Syftet med denna proposition är således att få utrönt, huru den allmänna opinionen både bland de statsanställda och bland medborgarna i övrigt ställer sig till denna nya löne princip, och detta skulle för kommitténs fortsatta arbete vara av värde. Ett principiellt ställningstagande i riksdagen för den ena eller den andra sidan skulle således bli vägledande i fortsättningen.

Jag måste ju säga, att det är ett något egendomligt förfarande, att när man har en stor statlig löne kommitté, som håller på med ett stort och omfattande utredningsarbete och som bland direktiven för sitt arbete också har utredning av denna frågas principiella innebörd, under denna kommittés pågående arbete inbjuda riksdagen att utan någon som helst utredning ge denna kommitté anvisning om huru den skall lösa sin uppgift.

När nu finansministern föreslår riksdagen att ge dessa anvisningar, skiljer han sig, som jag nyss nämnt, i två avseenden från den nu tillämpade principen. Detta sker dels i fråga om barntilläggen, dels i fråga om den differentiering, han gör mellan högre och lägre befattningshavare, i det han ger ett större fast lönetillägg åt de lägre befattningshavarna och ett mindre åt de högre. Det måste för mig te sig, som om avgivandet av ett svar, som ger något på hand åt propositionens tankar, skulle betyda ett mycket betänkligt föregripande och ställningstagande från riksdagens sida.

Därtill kommer, att det i denna proposition saknas varje som helst utredning av detta vittomfattande förslag, som bara enligt propositionen skulle kosta 19,100,000 kronor. Jag kom att syssla med detta ärende på ett rätt sent stadium. Hade jag kommit att få med det att göra på ett tidigare stadium — propositionen är daterad den 19 februari och lär vara avlämnad i kamrarna den 12 mars — skulle jag nog ha övervägt att föreslå statsutskottet att

Provisorisk avlöningsförstärkning åt befattningshavare i statens tjänst m. m. (Forts.)

remittera propositionen för yttrande till civilförvaltningens lönenämnd och till statskontoret. Det föreligger nämligen icke något som helst yttrande från myndigheters sida i den föreliggande propositionen.

Nå, hur har nu opinionen, som finansministern begärt att få höra, ställt sig? Ja, alla känna ju till, att förslaget har väckt mycket starkt motstånd inom de tjänstemannakretsar, som närmast beröras av denna avlöningsförstärkning, och det har uppstått mycket livlig diskussion kring detta förslag. Statsutskottet har mottagit uppvaktningar av representanter för olika tjänstemannaorganisationer och för den svenska landsorganisationen, arbetarnas största fackorganisation, och dessa ha framfört sina erinringar och betänkligheter emot det föreliggande förslaget. Från tjänstemannaorganisationernas sida har man bland annat anfört, att denna differentiering kommer att skapa ovilja och misstämning mellan personalen inbördes, och man kommer där säkerligen att säga: Den har högre lön, och den har mindre men båda få göra samma arbete.

Vidare fruktar man för att allmänheten till följd av detta barntillägg och denna extra avlöningsförstärkning kommer att betrakta tjänstemännen med vissa avundsjuka blickar och säga, att dessa ha kommit i en alltför gynnad ställning.

Vad som främst framfördes från landsorganisationens representanter var följande. De hävdade sina mycket starka betänkligheter mot detta förslag med hänsyn till konsekvenserna i fråga om dess överförande på det privata näringslivets område. Man befarade, att därest denna princip överfördes på det privata området, skulle det särskilt efter en depressionsperiod, då avskedanden av arbetare ägt rum, kunna uppstå svårigheter för de arbetare, som ha barn och flera barn, att åter få anställning. Arbetsgivarna komme att söka sin arbetskraft där den vore billigast, och det befarades, att familjeförsörjarna kunde komma att skjutas åt sidan.

Vidare är man mycket rädd för att vid blivande avtalsförhandlingar, därest denna princip överföres på det privata området, få infört detta nya, som arbetarna betrakta som ett orosmoment vid blivande avtalsförhandlingar. Landsorganisationens representanter gingo således mycket starkt emot det här föreliggande förslaget.

Sedan synes det mig vara ganska klart, att skall man gå in för en avlöningsform med barntillägg, såsom Kungl. Maj:t har tänkt sig, så måste detta medföra två konsekvenser, antingen en allmän och mycket kraftig höjning av statens och det allmännas lönekonto — något, varemot statsmakterna kanske till slut komme att ställa sig betänksamma — eller också måste det innebära en sänkning av deras löner, som icke ha barnrika familjer. Detta kan alltså i två avseenden få ganska ogynnsamma verkningar, och det bryter helt sönder den princip, som hittills har varit tillämpad beträffande avlöningarna, att man skall ha avlöning efter arbete och förtjänst.

Jag vill ytterligare tillägga, att det befolkningspolitiska inslag, som man också i denna frågas motivering återfinner, måste enligt min mening ses i sitt större sammanhang. Befolkningsfrågan måste lösas på ett sådant sätt, att den omfattar *alla* folkgrupper och inte bara en del, och det är uppenbart, att om man även i fortsättningen skall giva avlöning efter försörjningsplikt, så måste också den s. k. lika lönsprincipen, synes det mig, ånyo upptagas till omprövning i det sammanhanget.

Så vill jag påpeka, att varken utskottsmajoriteten eller reservanterna velat gå på Kungl. Maj:ts förslag. Vi ha emellertid, när det gällt behovet av en avlöningsförstärkning, alla varit ense om, att i det nuvarande ekonomiska

Provisorisk avlöningsförstärkning åt befattningshavare i statens tjänst
m. m. (Forts.)

läget skäligheten talar för, att en sådan avlöningsförstärkning sker. I det avseendet råder sålunda ingen meningsskiljaktighet. Det är i fråga om sättet för och storleken av densamma, som det nu tvistas. Utskottsmajoriteten tar visserligen i ord avstånd från finansministerns förslag, men det sker i kringgående uttalanden, och i handling gör utskottsmajoriteten någonting, som ger på hand den princip, som finansministern har begärt svar på. Utskottet föreslår nämligen, i stället för att giva ett tillägg på barntilläggen, ett tillägg med 5 kronor för barn på dyrtidstilläggen, sålunda ett ytterligare barntillägg på dyrtidstilläggen. Och utskottet ger därutöver ett fast lönetillägg, men differentierar detta fasta lönetillägg ytterligare, d. v. s. det gör en ännu starkare skillnad mellan de högre och de lägre befattningshavarna och ger de lägre befattningshavarna en höjning från av Kungl. Maj:t föreslagna 180 till 225 kronor.

Nu kunde man ju ha diskuterat möjligheten av att justera och jämka, men i det sammanhang, vari statsutskottets förslag här måste ses, och med hänsyn till den omständigheten, att detta statsutskottets förslag utgör svar på finansministerns fråga i propositionen, synes det mig vara mycket betänkligt, ty det ger ju ungefär det svar, som finansministern har begärt eller åtminstone tycks ha önskat sig. Och detta måste, om det skall bli vägledande för kommitténs arbete, av denna uppfattas, som om riksdagen är inne just på de vägar, propositionen har lagt upp.

Beträffande statsutskottets förslag att föra över barntilläggen på dyrtidstilläggen, så har man naturligtvis gjort detta därför, att där redan tidigare finnas de s. k. barntilläggen: 4 respektive 5 kronor. Men jag, som har varit med om att behandla dyrtidstilläggen under så många år, vill erinra om att det varit mycken strid om dessa dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst. Det har varit strid om grunderna, det har varit strid om huruvida det skall vara fasta tillägg eller rörliga tillägg, och till slut ha vi kommit fram till och under de senaste åren varit ganska eniga rörande tillämpningen av dessa tillägg. För mig ter det sig så, som om statsutskottets förslag skulle ånyo uppriva en strid i fråga om dyrtidstilläggen, icke minst i betraktande av den omständigheten, att kommuner och landsting ha, i den mån de tillämpat systemet med dyrtidstillägg, i allmänhet följt de grunder, som statsmakterna ha beslutat, och det synes mig därför, att om man i en enda handvändning vidtager en ändring i fråga om dyrtidstilläggen så komma krav att resas på att den skall tillämpas även på andra håll ute i landet inom kommuner och landsting.

Propositionen saknar utredning. Det finnes heller ingen utredning till grund för vare sig statsutskottets förslag eller den reservation, som högerreservanterna avgivit. Det finnes överhuvud taget i denna fråga icke någon utredning från några myndigheters sida. Högerreservationen, d. v. s. den reservation, som jag m. fl. framlagt, har, som jag sade nyss, velat tillmötesgå kravet på en avlöningsförstärkning, men vi vilja göra detta i en sådan form, att det icke på något sätt binder 1936 års lönekommitté i dess arbete. Därför ha vi valt den formen att giva ett fast tillägg över hela linjen lika för alla och med en samlad slutsumma, som håller sig omkring eller något under vad Kungl. Maj:ts förslag skulle giva. Genom det förslaget kan icke något som helst föregripande av kommitténs arbete anses föreligga, och vi avse icke här att giva bindande svar på de frågor, som finansministern har uppställt i sin proposition. Man kanske får höra den anmärkningen mot reservationen, att den ger lika för alla, och att de allra högsta befattningshavarna inte skulle vara i behov av denna avlöningsförstärkning, men jag vill mot

Provisorisk avlöningsförstärkning åt befattningshavare i statens tjänst m. m. (Forts.)

detta redan nu ha sagt, att de högsta befattningshavarna äro ett mindretal, och den summa, som deras tillägg utgör, betyder inte så mycket. Det stora antalet befattningshavare återfinnes i klasserna 1—5, och för dessa innebär ju reservanternas förslag en god avlöningsförstärkning till och med något högre, om man bortser från barntilläggen, än utskottet föreslår. Och vad som har varit det viktiga är, som sagt, att det måste utfinnas en form, som inte kan anses föregripa kommitténs arbete. Kostnaderna enligt Kungl. Maj:ts förslag — det nämnde jag nyss — utgöra 19,100,000 kronor, enligt utskottets förslag 18,900,000 kronor, och enligt den reservation, som bär mitt namn, 18,300,000 kronor.

Jag blev något förvånad, när jag i utlåtandet såg reservationer till förmån för Kungl. Maj:t förslag av så pass många utskottets ledamöter. Inom utskottet fanns nämligen ytterligare ett alternativ under övervägande, som skulle ha kostat 16.5 miljoner kronor och som omfattades av några av dessa reservanter.

Jag har med detta, herr talman, velat förklara, hur jag och mina medreservanter sett på denna fråga. Vi finna det förslag, som statsutskottet framlagt, liksom naturligtvis även den kungl. propositionen, vara så pass betänkligt ur principiella synpunkter och med hänsyn till dess inverkan på lönekommitténs arbete, att vi ansett oss böra gå den väg, som vår reservation anvisar.

Jag anhåller därför, herr talman, att få yrka bifall till den av mig m. fl. avgivna reservationen.

Herr von Heland: Herr talman! Det är beklagligt, att en så viktig fråga, som den nu föreliggande, skall komma på kammarens bord, först då riksdagen är under uppbrott. Trots att det således är föga givande att inlåta sig på en längre diskussion, anser jag mig dock som reservant böra yttra några ord.

Den stora oenigheten i utskottet framgår av att det är elva reservanter. Fyra reservanter, och i viss mån även herr Jeppsson, uttala sitt förord för den kungl. propositionen, men det är att märka, att vi bondeförbundsreservanter tagit upp regeringens förslag, först sedan det alternativ, som vi hävdade i utskottet, blivit utslaget. Vi ansågo nämligen, att Kungl. Maj:ts förslag borde ha större utsikter än vårt i utskottet utslagna alternativ att segra i kammaren. Det alternativ, som vi önskade få igenom i utskottet, gick ut på att man skulle godkänna regeringens förslag beträffande de fasta lönetilläggen, men föreslå riksdagen att i enlighet med den allmänna uppfattningen i utskottet halvera de i propositionen föreslagna barntilläggen, dock utan begränsning till tre barn, varigenom i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag skulle uppstå en besparing på omkring 2.5 miljoner kronor. Enligt mitt förmenande är det god socialpolitik, att staten, när det gäller lönefrågor, går in för behovsprincipen. Det är helt visst överflödigt att här föra någon längre debatt om denna principfråga. Alla argument för och emot torde ju vara fullt kända genom den offentliga diskussionen.

Då det, herr talman, enligt mitt förmenande är lönlöst att yrka bifall till det alternativ, som vi försvarade i utskottet, yrkar jag bifall till den kungl. propositionen, i förhoppning att regeringen skall bringa sin proposition till seger.

Herr Myrdal: Herr talman! Det ärende, som vi nu i riksdagens sista timme diskutera, är just i avseende på delproblemet, om det skall genomföras en

Provisorisk avlöningsförstärkning åt befattningshavare i statens tjänst
m. m. (Forts.)

differentiering av lönerna efter barnantalet, en principfråga av mycket stor betydelse. I propositionen har det ju också framhållits, att denna fråga är av en stor och avgörande betydelse.

Jag har tillsammans med flera andra motionärer, såväl från denna som från andra kammaren, gjort gällande, att denna viktiga fråga i propositionen har blivit upplagd på ett mindre lyckligt sätt. Vad finansministern har begärt, är nämligen inte bara ett ettårsprovisorium, utan han har samtidigt också begärt, att däri skall ligga ett riksdagens principiella ståndpunktstagande till familjelöneprincipen. Propositionen är, som finansministern själv har sagt, i mycket att betrakta som en diskussionsinledning. Han har velat begagna det tillfälle, han har som finansminister, att föra fram till debatt en idé, som annars inte har haft klangbotten i Sverige.

Ur de synpunkter, jag lägger på denna fråga, måste det för mig vara naturligt och mycket glädjande, att utskottet så enhälligt, som tycks vara fallet, har vågrat ge det principiella ståndpunktstagande, som finansministern har begärt. Utskottsmajoriteten framhåller i likhet med propositionen, att denna fråga »sammanhänger med det stora problemkomplexet om det allmännas möjligheter överhuvud att främja familjebildningen m. m.», men understryker samtidigt — och det är det viktiga — att den »berör allenast en del av den betydelsefulla frågan om en utjämning av de olika ekonomiska villkoren för försörjningspliktiga och andra». Utskottet framhåller beträffande denna större frågas övervägande tre principer, nämligen att frågan skall upptagas i ett *sammanhang*, att den skall behandlas med hänsyn till *befolkningen i dess helhet* och att den skall behandlas *fristående från utformningen av olika lönesystem*. När utskottsmajoriteten likväl föreslår, att det skall beredas plats för vissa, låt vara nedsatta, barntillägg inom de provisoriska dyrtidstilläggen, är utskottet också i konsekvens med sina nyss anförda principuttalanden angeläget att framhålla, att detta inte betyder, att man vill giva något på hand i principfrågan och för framtiden. Ur mina synpunkter är det också mycket tacknämligt, att även huvudreservanterna, såsom herr J. B. Johansson nyss närmare utvecklade, ha intagit samma ståndpunkt i principfrågan. Reservanterna säga — utan att i det hänseendet komma i strid med utskottsmajoriteten — bl. a. följande: »I avseende härå får utskottet framhålla, att efter förslagets avlätande till riksdagen en vitt utbredd opinion i tjänstemannakretsar mot denna princip kommit till uttryck, varom kännedom bland annat vunnits genom uppvaktningar inför utskottet av representanter för olika personalorganisationer. Då härtill kommer», fortsätta reservanterna, »att i de förevarande propositionerna någon utredning i ämnet — ej ens genom vederbörande myndigheters hörande — förebragts, att, såsom i propositionen nr 196 framhållits, differentiering av lönerna efter behovsprincipen avvisades av 1928 års lönekommité samt att ett ställningstagande redan nu i frågan uppenbarligen skulle föregripa resultatet av 1936 års lönekommités nu pågående arbete, har utskottet ansett sig icke kunna föreslå, att något uttalande i ämnet från riksdagens sida för närvarande göres. Utskottet får med hänsyn till vad sålunda anförts jämväl avstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag om särskilda lönetillägg efter barnantal.»

I själva verket skulle det efter utskottsbetänkandet att döma bara vara fem personer inom utskottet, som stå för den principiella tanke, som har kommit till uttryck i propositionen. Nyss har emellertid herr von Heland som representant för den större delen av dessa fem — alltså för de fyra — talat om, att han egentligen velat slopa barntilläggen helt och hållet, och att han alltså i den fråga, som nu diskuteras, till och med hade en mer radikalt avvisande in-

Provisorisk avlösningsförstärkning åt befattningshavare i statens tjänst m. m. (Forts.)

ställning än utskottets majoritet. — Ja, jag kanske missförstod herr von Heiland, och i så fall ber jag om ursäkt, men jag har väl i alla fall inte missförstått honom så mycket, att det inte är rätt att påstå, att han icke är beredd att stödja förslaget om att riksdagen i år skulle taga en positiv principiell inställning till familjelöneprincipen.

Jag har tillåtit mig att göra denna lilla analys av utskottets utlåtande och de därvid fogade reservationerna, därför att detta utlåtande och riksdagens nu förestående beslut måste vara av synnerligen stor betydelse — närmast för arbetet inom 1936 års lönekommitté, men, så som jag ser det, även för utvecklingen av vår allmänna arbetsmarknadspolitik samt vår skatte- och socialpolitik under den närmaste tiden.

Det skulle givetvis vara av ett stort intresse att taga upp en diskussion här i kammaren om frågan, sådan den sakligt ligger till, och att därvid genomgå skälen för och emot familjelöneprincipen inom statsförvaltningen. Vi kunna inte göra det nu under riksdagens sista egentliga arbetsplenum. Men eftersom denna tanke genom propositionens framläggande dock har framkastats för diskussion inom riksdagen, kan jag likväl inte underlåta att mycket kort sammanfatta de synpunkter, som jag skulle vilja lägga på detta principiella problem.

Jag vill då först framhålla, att det skäl — och märk väl det *enda* skäl — som har framförts för familjelöneprincipen inom det statliga lönesystemet är det allmänna och allmänt erkända behovet av en utjämning av inkomsterna efter familjernas olika försörjningsbördor. Detta behov är emellertid, det vill jag understryka, *allmänt*. Det gäller alla de 1.5 miljoner barn, som finnas i detta sammankrympande folk och inte endast de 60,000—70,000 barn, som statstjänarna ha. Vill man därför tänka tanken ut, måste man syfta till att en liknande utjämning skall ske även för resten av folket, det överväldigande stora flertalet av folket.

Det har också av finansministern pekats på att familjelöneprincipen skulle kunna genomföras även på den enskilda arbetsmarknaden. Utan att jag här kan gå in på några detaljer, vill jag dock framhålla, att detta skulle komma att möta mycket stora hinder och svårigheter. Den organiserade fackföreningsrörelsen har även över allt ända sedan sin begynnelse varit emot familjelöneprincipen och kämpat för normallöner, som man på arbetarhåll ansett vara ett bättre instrument i sina strävanden att nå förbättrade inkomst- och levnadsvillkor. Arbetsgivarna ha i vissa främmande länder varit intresserade för familjelönesystemet, emedan de däri sett en möjlighet att nå en lönesparande effekt. Jag skall inte giva mig in på exemplifikationerna från dessa länder, men vill påpeka, att här i landet, är det inte bara så, att fackföreningsrörelsen står emot denna löneprincip, utan lyckligtvis även så, att man i arbetsgivarlägret inte synes vara mera intresserad av ett sådant lönesystem. Arbetarparten har på den svenska arbetsmarknaden en sådan ställning och — jag vill tillägga, vilket kanske är lika viktigt — det råder ett så gott samarbete mellan parterna på arbetsmarknaden här i landet, att heller inte arbetsgivarna visat intresse för att på denna enkla väg söka nå billigare totala lönekostnader.

Emellertid är felet med en lönedifferentiering efter denna princip inte bara det, att dess genomförande möter stora svårigheter och vanskligheter, vilka jag här inte kunnat gå in på men som äro väl kända för alla personer, som ha praktiskt eller teoretiskt studerat de löneteoretiska spörsmålen. Felet är dessutom, att utom ramen för en sådan inkomstutjämning falla ju alla, som inte ha sina inkomster i form av lön. Vi kunna nämligen inte på det viset klara problemet för hantverkarna, småföretagarna, bönderna, småbrukarna och inte

Provisorisk avlöningsförstärkning åt befattningshavare i statens tjänst
m. m. (Forts.)

heller för alla arbetstagare, som icke ha ett fast och stadigvarande, välreglerat arbete. För mig är denna sida av saken av mycket stor betydelse. Jag har sagt tidigare och vill upprepa det nu, att skomakarens och bondens familjeproblem äro för mig lika viktiga som statstjänstemännens. Vi kunna inte tänka oss att lösa detta problem genom ingrepp i prisbildningen. Vi kunna inte reglera mjölkpriset efter barnantal; vi kunna heller inte låta den barnrike skomakaren taga mer betalt för sina halvsulningar. I så fall skulle det ju bli värst för den barnrike skomakaren själv.

Slutligen kan en sådan differentiering av inkomsterna genom ingripande i lönesättningen bara gälla för de särskilda yrkes- och inkomstgrupperna var för sig. Detta är ett desto större fel, efter som barnantalet är så väsentligt olika i olika sociala klasser. Lantarbetare och skogsarbetare ha låga löner och de ha samtidigt många barn; en uppdelning mellan skogsarbetare och lantarbetare inbördes av barnkostnaderna hjälper dem inte långt. Nej, vad vi måste syfta till är en allmän inkomstjämnning, och en sådan kan inte vinnas genom dylika ingrepp i lönesättningen.

En allmän inkomstjämnning kan däremot i viss mån vinnas genom en skattedifferentiering. Man har varit, som jag menar, omotiverat pessimistisk rörande möjligheterna att göra någonting på skattedifferentieringens väg. Jag tror, att detta delvis beror på ett aritmetiskt missförstånd. När man jämför, vad man kan vinna genom skattedifferentiering med vad man kan vinna genom lönedifferentiering, räknar man oftast bara med vad de barnrika kunna få för nedsättning i skatt, men detta jämför man sedan med *hela* skillnaden vid en lönedifferentiering mellan barnrika och barnfattiga. En riktig jämförelse skall naturligtvis även omfatta den extra skattebörd, som måste läggas på de personer, som ha liten försörjningsplikt, för att skatten skall kunna bli mindre för dem, som ha en stor försörjningsplikt.

Emellertid vill jag dock genast medgiva, att för de lägsta inkomstgrupperna kunna vi icke komma långt enbart genom en skattedifferentiering. Vi kunna emellertid då, om vi här tänka rent principiellt, fortsätta på denna linje och för personer med låg inkomst och stort barnantal ha negativa skatter, d. v. s. ge dem barnbidrag. Då äro vi inne på den allmänna barnpensioneringens linje, som jag i och för sig är väl beredd att diskutera. I befolkningskommissionen pågår just nu en utredning om hur vi skola kunna genomföra en dylik barnpensionering för fattiga, barnrika familjer.

För min del är jag rätt skeptisk gentemot en utsträckning av barnpensioneringen även till dem, som inte äro så fattiga och som inte ha så många barn, ehuru jag väl är beredd att diskutera även den saken. Jag är skeptisk, därför att den blir så dyrbar. Skulle vi genomföra en allmän barnpensionering, som i storleksordning motsvarar det, som för statstjänarnas del finnes föreslaget i den kungl. propositionen, skulle det kosta någonting bortåt 200 miljoner kronor om året, och skulle vi göra den mera effektiv, skulle vi snart nog vara upp i halva miljarden. Jag är, som sagt, skeptisk emot denna linje om en allmän kontant omfördelning, ehuru jag understryker, att den saknar de tre principiella fel, som differentiering genom ingripande i lönesättningen, efter vad jag nyss har framhållit för med sig. Jag är skeptisk, därför att jag anser, att våra finansiella resurser komma väl att tagas i anspråk för de nyttiga och nödvändiga reformer på socialvårdens område i barnavårdande och familjevårdande syfte, som vi äro inställda på — jag tänker på hälsovårdsarbetet, ansträngningarna att höja bostads-, närings- och utbildningsstandarden o. s. v. Dessa vägar att verkställa en omfördelning så att säga in natura framstå för mig såsom mera viktiga, så länge vi inte kunna genomföra detta

Provisorisk avlöningsförstärkning åt befattningshavare i statens tjänst m. m. (Forts.)

allt på en gång. I dessa socialpolitiska åtgärder har man garanti för att kostnaderna verkligen komma barnen till godo på det bästa och mest effektiva sättet.

Jag vill inte fortsätta denna korta ansats till en principdiskussion, utan vill sluta med att säga, att jag från dessa utgångspunkter är synnerligen tillfredsställd med att, så vitt jag förstår, utskottet praktiskt taget i sin helhet, inklusive flertalet reservanter, icke velat giva den ledning i viss riktning åt 1936 års lönekommitté, som Kungl. Maj:t har begärt, och att alltså 1936 års lönekommitté står fri att överväga hela denna fråga i dess stora sammanhang och från de vidaste perspektiv. Från mina utgångspunkter måste jag naturligtvis, det vill jag medgiva, ställa mig rätt betänksam till det lilla finger, som utskottsmajoriteten vill ge familjelöneprincipen, alltså rätt betänksam mot att man höjer barnstilläggen inom dyrtidstilläggen med fem kronor. Det skulle ha varit rakare och riktigare, att, som jag och mina medmotionärer föreslagit, fördela hela kostnadsbeloppet på de ordinarie lönetilläggen i den proportion ungefär, som angavs i Kungl. Maj:ts proposition. När emellertid utskottsmajoriteten tydligt har sagt ifrån, att man därigenom icke velat ge någonting på hand i principfrågan, är jag beredd att stödja utskottets förslag. Jag kan göra detta med desto mindre bekymmer, eftersom ju dessa dyrtidstillägg överhuvud taget äro av en ganska provisorisk karaktär. Deras framtida vara eller icke vara och deras uppbyggande, om de komma att bibehållas, måste ju från grunden omprövas av 1936 års lönekommitté. Vidare äro ju de barnstillägg, som här ges, så små, att de utan vidare kunna slopas. De kunna därför inte föregripa löneregleringen, åtminstone inte om denna kommer att innebära en viss uppsättning av lönenivån. Jag kan inte gå på huvudreservanternas linje, därför att i deras reservation föreslås en fördelning av lönetilläggen mellan inkomstklasserna, som inte i så hög grad, som jag önskar, tillgodoser de lägre statstjänarnas intressen, även om det skulle ske på bekostnad av de högre statstjänarnas intressen. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Häri instämde herr *Lindström*.

Herr **von Heland** erhöll nu ordet för kort genmäle och anförde: Herr talman! Herr Myrdal missförstod mitt anförande.

Vi bondeförbundsreservanter, som försvarade ett annat alternativ än propositionen i utskottet, hade samma uppfattning som utskottsmajoriteten beträffande barnstilläggen. Skillnaden bestod däri, att majoriteten önskade använda den besparing, som man gjorde genom att halvera de barnstillägg, som Kungl. Maj:t föreslagit, till att förbättra de fasta lönetilläggen. Vi önskade, att det belopp, som man därigenom vann, skulle bli en verklig besparing för staten. Och man kan ju tycka, att det skulle ha varit önskvärt, om man på detta sätt kunde ha gjort en besparing, ty riksdagen har i år ökat de av Kungl. Maj:t föreslagna utgifterna med 24.8 miljoner kronor.

Herr statsrådet **Wigforss**: Herr talman! Det är beklagligt, att denna i många hänseenden utomordentligt viktiga fråga behandlas i riksdagens sista timme, men det är omständigheter, som kanske ingen direkt har makt över, som föranlett detta. Det är likaså olika omständigheter, som göra, att jag i det läge, i vilket frågan nu har kommit, känner mig föranlåten att ansluta mig till den reservation, som är bifogad utskottets utlåtande av herr Jeppsson i andra kammaren, som säger, att han ansett, att utskottet bort i första hand

Provisorisk avlöningsförstärkning åt befattningshavare i statens tjänst
m. m. (Forts.)

tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag, men att han i det läge, denna fråga kommit, anslutit sig till utskottets hemställan.

Då ju var och en vet, hur denna fråga ligger till, behöver jag inte upprepa hela uppräningen till detta förslag om barntillägg. Jag skall inte taga upp tiden med att upprepa vad som har sagts i den offentliga debatten ifrån deras sida, som anse, att vi så småningom böra komma över till en fördelning av inkomsterna även på lönevägen, som tar större hänsyn till familjernas storlek, utan det jag tänkte yttra mig om är vad regeringen har avsett med sitt förslag.

Man har sagt, att det inte är rimligt att begära, att riksdagen skall ta ståndpunkt till ett så långtgående förslag utan föregående utredning. Så vitt jag kan förstå, hör emellertid denna fråga om lön efter behov till sådana frågor, som inte med någon verklig fördel kunna göras till föremål för tekniska utredningar. Det är med den på samma sätt som med likalönsprincipen. När vi ha olika meningar om likalönsprincipen, är det naturligtvis inte, skulle jag tro, i så stor utsträckning därför, att den ene räknar ut, att den kvinnliga arbetskraften, som han säger, i många fall blir dyrare än den manliga. Jag tror i stället, att det är beroende på en allmän inställning, som är sådan, att den inte kan rubbas av att några ledamöter av en utredningskommitté skulle komma fram med ett annat förslag. Med den kännedom, som denna kammare har om hur man sätter samman en kommitté, torde nog alla förstå, att det skulle kunna bero på en ren tillfällighet, om en kommitté i denna fråga skulle ha blivit sammansatt av en majoritet av anhängare till den s. k. behovsprincipen eller av motståndare till densamma. När den nuvarande lönekommittén, 1936 års lönekommitté, tillsattes, utvaldes ledamöterna utan någon tanke på vilken uppfattning de skulle representera t. ex. i fråga om likalönen eller i fråga om behovsprincipen. Det kunde således mycket väl ha hänt, att man i en sådan kommitté hade fått fyra riksdagsmän, som allesamman voro mycket bestämda anhängare av ett lönesystem efter behovsprincipen, och det kunde lika lätt ha hänt, att man fått fyra medlemmar, som allesamman voro bestämda motståndare till denna princip. Jag tror inte, att riksdagen skulle låta påverka sig i sin uppfattning i en sådan fråga av de personliga subjektiva omdömen, som i det fallet fälldes av en sådan kommitté. Därför har jag verkligen menat, att det vore riktigare, om utredningskommittén finge någon klarhet över vilka uppfattningar som hysas i riksdagen om dessa frågor lika väl som det uppenbarligen var förutsatt, att kommittén skulle taga reda på de uppfattningar, som finnas bland tjänstemännen själva. Nu ha åtminstone vissa delar av tjänstemannaorganisationerna ganska bestämt uttalat sig emot en differentiering av lönerna efter familjernas behov. Andra ha inte yttrat sig. Riksdagen däremot avböjer att taga ståndpunkt till frågan. Denna möjlighet hade vi naturligtvis i regeringen också förutsatt skulle kunna inträffa. Vi ha nog ansett, att den var den minst önskvärda utgången, och att det varit mer önskvärdt, om kamrarna antingen sagt: Vi ha så stora sympatier för behovslön, att vi önska, att kommittén på allvar skall se efter, hur saken skulle kunna utföras i praktiken, eller också, att riksdagen sagt: Vi tycka, att invändningarna mot en sådan löneprincip äro så starka, att vi inte önska, att kommittén på allvar sysslar med saken. Om riksdagen gjort något av dessa uttalanden, så hade kommittén haft en utgångspunkt, som den nu saknar.

I det läge, i vilket frågan nu kommit, finns det nog inte annat att falla tillbaka på än de uttalanden, som äro gjorda av statsutskottets majoritet, att man anser, att frågan bör tagas upp, i mån den skall tagas upp, fristående från lönesystemet, och att 1936 års lönekommitté är alldeles obunden av några

Provisorisk avlöningsförstärkning åt befattningshavare i statens tjänst m. m. (Forts.)

riksdagsdirektiv. När regeringsförslaget inte vågade gå längre än till fasta tillägg på 180 kronor för de lägre graderna och 120 för de högre, så var det precis som det står i propositionen, därför, att om man gör en provisorisk löneförbättring, har man all anledning att förfara med försiktighet. Man vet, att om man en gång, även om man då utsagt, att det är ett provisorium, har kommit till en viss lönesumma, är det mycket svårt att sedan jämka på den neråt. Jag behöver inte uppfriska minnet hos denna kammars ledamöter med en erinran om med vilken energi man under den förflutna tiden, när det gällt vissa löner, pekat på att den definitiva löneregleringen verkligen kommer att medföra vissa sänkningar för några grupper. Och fastän riksdagen då klart och tydligt visste, att det skulle kunna komma sådana skärningspunkter och ändå tog den provisoriska löneförbättringen med öppna ögon, därför att det sades, att det var en *provisorisk* löneförbättring, ha många inom riksdagen känt sig så bundna att tillse, att inte någon lönesänkning på någon punkt får inträda, att man i stället velat jämka på hela löneskalan. Med denna erfarenhet framför sig tror jag, att man har anledning att vara försiktig, när man går att bestämma om en tillfällig löneförbättring, vilken dock inte har den betydelse för statstjänarna som en definitiv lönereglering har, eftersom detta provisorium är avsett att gälla bara ett enda år. Från denna utgångspunkt är redan denna jämkning uppåt av de 180 kronorna till 216 kronor för de lägre befattningshavarna, som statsutskottet företagit av den art, att den kan ge anledning till betänkligheter, fast jag likväl tror, att man kan våga godtaga den. Det förslag, som framkommit från högerreservanterna att ge lika mycket hela vägen upp och höja både de 180 och de 120 kronorna till 228 är däremot redan från denna synpunkt, så vitt jag förstår, alldeles oacceptabelt.

När man säger, att regeringsförslaget med de högre tilläggen för lägre tjänster föregriper den definitiva löneregleringen därför att det innebär en sammanpressning av löneskalan, så är det alldeles riktigt. Det föregripandet och den sammanpressningen har regeringen önskat, att riksdagen skulle ge sitt godkännande åt, och jag säger öppet, att det är regeringens uppfattning, att när vi skola reglera löner, när vi skola se efter, om vi kunna förbättra statstjänstemännens löneställning, är det önskvärt, att de, som ha de mindre inkomsterna, få en större ökning än de, som ha de högre lönerna. I någon mån har ju redan högerreservationen inneburit en sådan sammanpressning, ty det är självklart, att om jag ger samma absoluta tillägg till en lön på 2,000 som till en på 6,000 eller 10,000 eller 12,000, så innebär detta en procentuellt starkare ökning av det lägre lönebeloppet, och det innebär sålunda redan detta en viss sammanpressning av löneskalan. Och såvitt jag förstår, kan man inte gå med på en sådan sammanpressning mer än från en bestämd utgångspunkt, nämligen att folk, som har de lägre lönerna, bättre behöver tilläggen än folk, som har de större lönerna, och jag kan däri inte se annat än ett kanske omedvetet erkännande åt grundsatsen, att inom statens lönesystem har man anledning åtminstone i viss utsträckning att taga hänsyn till befattningshavarnas behov.

Jag skall inte upprepa hela den långa diskussionen. Det har sagts så mycket, och jag har själv haft så många tillfällen att yttra mig om saken, det har talats och skrivits så mycket om denna princip, som riksdagen nu inte vill taga ståndpunkt till, att jag inte anser mig i detta läge böra upptaga någon stor principdebatt. Jag vill bara göra ett litet konkret påpekande. Riksdagen står inför valet. Vi äro ense om de summor det gäller; de äro ungefär lika stora, både enligt utskottets förslag, Kungl. Maj:ts proposition och högerre-

Provisorisk avlöningsförstärkning åt befattningshavare i statens tjänst
m. m. (Forts.)

servationen. Det gäller mellan 18 och 19 miljoner, som skola fördelas på låt oss säga 90,000 statstjänare. Reservanterna säga: Vi finna det bäst, om man fördelar den summan lika, oberoende av den inkomst, statstjänaren förut har, och oberoende av hans personliga familjeförhållanden. I regeringspropositionen och även i utskottsförslaget anser man i stället, att man når ett bättre resultat, om man dels ger mera till dem, som ha mindre inkomster och dels försöker i någon mån hjälpa dem, som ha det svårast, därför att de ha familj att försörja. Jag kan inte komma ifrån, att skola 18 miljoner fördelas på vissa statstjänare, göra pengarna mera nytta, om de fördelas efter behoven, än om de fördelas på något annat sätt, och under sådana förhållanden har jag ingen anledning att vara ovillig gentemot statsutskottets förslag, fast det inte gått så långt, som jag i detta fall skulle ha önskat.

Jag skall därför, som sagt, sluta med att säga, att i frågans nuvarande läge finner jag inte någon annan utväg än att ansluta mig till statsutskottets hemställan.

Herr **Bäcklund**: Herr talman! Av detta utlåtande och de reservationer, som äro knutna till detsamma förstå nog alla riksdagens ledamöter, vilket besvär det varit på tredje och fjärde avdelningarna i statsutskottet, som gemensamt förberett ärendet, att få fram ett antagbart förslag. Det visade sig ju också, när utskottet sedermera handlade ärendet i plenum, att enigheten inte heller där var så värst stor. Man har brottats med varandra om systemen och principerna. Det finns bara en princip, som alla förslag ha gemensamt, och det är, att man minskat på anslagssumman. Beloppen variera något, men intet av förslagen har nått upp till det belopp, som Kungl. Maj:t föreslog i propositionen. Jag har vid sammanträdena på avdelningarna förfäktat den meningen, att man borde använda åtminstone det belopp, som Kungl. Maj:t föreslagit för de statstjänare, propositionen omfattar, och gjorde man några jämkningar uppåt, så vore det riktigt att också öka anslagssumman på grund härav. Jag har föreslagit, att de lärare, som få åtnjuta bidraget för det halva budgetår det gäller för dem, skulle få 120 kronor eller 75 kronor, beroende på vilken löneklasse de stå i, och likaså att beloppen för övriga befattningshavare skulle per år utgå med 240 kronor, där Kungl. Maj:t har föreslagit 180 kronor, och 150 kronor, där Kungl. Maj:t har föreslagit 120 kronor.

Om man medger barntillägg även till dem, som hava flera än tre barn, kostar det 165,000 kronor. Utskottet har även utvidgat rätten till ökat barntillägg för bl. a. landsfiskalerna och tagit bort maximeringsregeln, som främst gällt för militärerna. Pensionärerna ha också föreslagits att berättigas till det högre barntillägget. Detta gör, att nya moment tillkommit, som bort höja utgiftssumman.

Jag har på avdelningarna och även i utskottet föreslagit den förut nämnda ökningen i de fasta lönetilläggen, vilka tillsammans med ökningen av barntilläggen å 60 kronor per år och barn skulle påfordra en slutlig anslagssumma av 19,516,000 kronor. Kungl. Maj:ts anslagssumma var 19,025,000 kronor.

Redan i början av sammanträdena på avdelningarna uppvaktade representer från landsorganisationen, svenska järnvägsmannaförbundet och postmannaförbundet, och de angåvo sin principiella ståndpunkt i frågan, vilken innebar, att de ville vara med om att fördela den av Kungl. Maj:t föreslagna anslagssumman men inte efter samma grunder som Kungl. Maj:t föreslagit i propositionen. De ville inte ha några särskilda barntillägg. Den av Kungl. Maj:t föreslagna summan, alltså även den del, som omfattade barntilläggen

Provisorisk avlöningsförstärkning åt befattningshavare i statens tjänst m. m. (Forts.)

borde enligt deras mening fördelas på samtliga befattningshavare och höja de föreslagna lönetilläggsbeloppen. Det är klart, att den ståndpunkten har jag också omfattat, men det fanns så många andra i utskottet, som hade en annan mening och ansågo, att barntillägg skulle utgå. Resultatet blev till sist, att man beslöt sig för att ge både någon liten förhöjning av de fasta beloppen och även en ökning av barntilläggen enligt grunderna för dyrtidstilläggen. Detta förslag har jag till sist ansett mig böra gå med på, därför att utskottet har principielt sagt ifrån att man ej tager någon som helst ställning till det spörsmål, som departementschefen ansåg, att riksdagen borde yttra sig om nämligen behovsprincipen. Under sådana förhållanden ligger ju saken annorlunda till, och man kan därför nu gå med på de föreslagna barntilläggen. Jag hoppas för min del, att hos statstjänargrupperna frågan, huruvida de vilja ha lönen bestämd på grund av barnantalet eller inte skall ytterligare klarläggas innan löne reglerarna skola utföra sitt arbete. Jag tycker inte, att finansministern har någon anledning att klaga över utskotts förslaget, ty nog finns det många saker att utreda ändå, när det gäller en löne reglering. Jag har i likhet med utskottet ansett, att samma regler angående barnbidrag böra gälla alla behövande och inte bara statstjänarna, ty jag är i så fall inte principieell motståndare till barntillägg, tvärtom. Men jag anser inte, att det skall införas en sådan löneform för enbart statstjänarna, och lämna andra utanför. Frågan bör upptagas i ett sammanhang, som utskottet säger, och då tror jag, att man kanske kan komma på rätt väg.

Det är en ganska utbredd mening bland statstjänarna, att de alltid få tjänstgöra som något slags budgetregulator för riksdagen. Dyrtidstilläggen, ha alltid kommit i riksdagens elfte timme, och så är det också med frågan om lönetilläggen. Frågan har ju varit svår att lösa, och enighet har inte stått att vinna i utskottet, men därom har man dock vunnit enighet i stort sett, att 1936 års lönekommitté får brottas med lönefrågorna utan att ha erhållit något direktiv från denna riksdag, när det gäller principen om familjebidrag. De bägge herrar från 1936 års lönekommitté, som voro med i avdelningarna och deltog i debatten, voro absoluta motståndare mot att man skulle gå in för barntillägg. De varnade på det bestämdaste mot detta, de gingo hellre in på att höja det fasta tillägget ytterligare.

Herr von Heland och hans medreservanter ha det billigaste förslaget. De vilja gå in för Kungl. Maj:ts förslag, när det gäller de fasta tilläggsbeloppen, men de vilja inte ge någonting därutöver, det vill säga de vilja spara 6,375,000 kronor. Det är vackert att vara sparsam, men herr von Heland och jag ha väl inte varit så sparsamma i riksdagen tidigare under detta år. Jag vet då inte, varför sparsamheten skall komma på just när det gäller den här saken. Vi ha gått in för att öka livsmedelspriserna, som allaredan ha stegrats, så att vi ha stora utsikter att få räkna med ännu högre dyrtidsindex. Då tycker jag, att det är litet egendomligt, om man går emot en löneförbättring, som gäller statstjänarna och framför allt dem som äro i de lägre löneklasserna. Vi ha ju utan att knota varit med om vissa åtgärder, som avse hjälp för den näringsgren, herr von Heland representerar. Därför tycker jag, att herr von Heland skulle kunna vara med om att statstjänarna åtminstone skulle kunna få en löneförbättring, som mera närmar sig den summa, Kungl. Maj:t föreslagit i propositionen.

Herr J. B. Johanssons reservation och vad han yttrat i kammaren är naturligtvis rätt bestickande för dem, som inte velat ha barntilläggen. Han tager ju i sitt yttrande och även i reservationen fullständigt avstånd från dessa, men har gjort en fördelning, som går ut på, att både hög och låg skola ha lika stort

Provisorisk avlöningsförstärkning åt befattningshavare i statens tjänst
m. m. (Forts.)

tillägg. Detta medför alltså, att de tjänstemän, som ligga över 12 löneklassen, skola få lika mycket som de, vilka ligga under eller uti denna löneklass. Den fördelningen anser jag inte att man kan vara med på, utan man bör i stället biträda vad utskottet föreslagit.

Trots att jag, herr talman, haft mina betänkligheter mot att utskottet, som jag redan nämnt, icke utnyttjar hela den av Kungl. Maj:t begärda anslagssumman, har jag ändå till sist måst gå med på att stödja utskottsförslaget. Den blanka reservation, jag har fogat till utskottsutlåtandet, innebär, att jag ville deklarerare min principiella inställning och tala om, varför jag till sist kommit att ansluta mig till utskottsförslaget.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Olsson, Oscar: Herr talman! Det kan inte falla mig in att i dessa riksdagens sista timmar söka upptaga någon mera ingående diskussion med herr Myrdal angående den ståndpunkt, han har gjort sig till talesman för. När han vände sig mot familjelöneprincipen, grundade han den ståndpunkten på, att den inte skulle tillgodose det *allmänna* behovet av inkomstutjämning, som gav de familjeförsörjare, vilka tillika voro barnuppfostrare, de lättnader, de behöfde. Och det hade han otvivelaktigt alldeles rätt i. När man skall bedöma den ståndpunkten, bör man dock bedöma den mot den uppläggnings, han själv gjorde av problemet, och såvitt jag kan finna, kom han själv till det resultatet beträffande sin uppläggnings, att det nog inte gick att komma fram den vägen, därför att det skulle bli för dyrt. Jag skulle tro, att hur sympatisk herr Myrdals linje än är i sina yttersta konsekvenser, kommer man inte fram på den linjen.

Vad skattedifferentieringen beträffar, var han ju själv ganska överens med sina motståndare därom, att för de små inkomsttagarna kom denna inte att betyda så förfärligt mycket.

När herr Myrdal gick ut ifrån, att det allmänna behovet av lättnader inte kan tillgodoses på den linje, som regeringen här har velat gå, så är det bara några lekmannasynpunkter gent emot en sådan ståndpunkt, som jag kan komma med. Den första av dessa lekmannasynpunkter är, att man, när det gäller en sådan utjämning, kanske borde börja där man *kan* genomföra den princip, som regeringen gjort sig till talesman för. Herr Myrdal sade, att det gäller dock familjer med »bara» 60,000—70,000 barn. Jag tycker, att detta inte är så »bara». Kan man börja med en så pass stor grupp, så har man verkligen gjort en god början. Det, som skulle göra denna början omöjligt enligt herr Myrdal, är en allmän opinion, som framkommit från fackföreningsrörelsen, och herr Bäcklund tillfogade därtill från tjänstemannaorganisationerna. Det är ingen människa, som inte vet, att de tongivande i fackföreningsrörelsen och de tongivande i statstjänstemannaföreningarna stå på samma sida som herrar Myrdal och Bäcklund. Herrar Myrdal och Bäcklund äro mycket populära talesmän just för dessa synpunkter. Men se herrarna, det finns också lekmän i fackföreningarna och tjänstemannaorganisationerna, som ha alldeles samma uppfattning om dessa spörsmål som jag, och de synpunkter, dessa lekmän anlägga, äro inte de teoretiska synpunkter, som herr Myrdal anlägger, utan det är praktiska synpunkter, grundade på djup och ofta bitter erfarenhet om vad det vill säga att vara familjeförsörjare och tillhöra de lägre inkomstgrupperna.

När herr Myrdal sedan tog till sitt stora principiella skäl, var detta, att problemet inte kan lösas på det angivna sättet för hantverkare och bönder, dessa stora grupper av svenska folket. Men är ändå inte detta teoretikerns

Provisorisk avlöningsförstärkning åt befattningshavare i statens tjänst m. m. (Forts.)

ståndpunkt att säga, att när ett stort problem inte kan lösas på samma sätt för alla, så bör det inte heller lösas på det sätt, varpå det *kan* lösas just nu för synnerligen stora befolkningsgrupper i alla fall?

Att jag här tagit till orda i denna fråga, berodde till stor del på, att så länge frågan om barntillägg och familjeavlöningar varit uppe här i kammaren, har jag stått avgjort på den ståndpunkten, och vid den tid, då dyrtidstilläggen infördes med särskilt barntillägg, var jag en av dem, som ivrigast förfäktade denna ståndpunkt. Det kändes därför för mig som ett behov, att även vid detta tillfälle konstatera, att frågan har utvecklats på ett från mina synpunkter synnerligen lyckligt sätt under de senaste två årtiondena, då i alla fall regeringen framlägger ett direkt förslag i överensstämmelse med denna princip, varom man säkerligen inte drömde, då frågan första gången var uppe här i riksdagen. Den starka stämning från tongivande kretsar, som jag förut talat om, kanske inte heller är av så förkrossande stor vikt och betydelse, att den inte håller på att i någon mån genombrytas. Kanske regeringens uppslag här kommer att föranleda det slutliga genombrottet på den punkten. Det finns dogmatiker i fråga om avlöningsprinciper lika väl som i fråga om alla andra principer, och den dogmatiken hoppas jag har fått en stöt genom det här framlagda förslaget.

I frågans nuvarande läge finns det helt naturligt ingenting annat att göra än att gå på utskottets förslag, till vilket jag följaktligen, herr talman, nödgas tillstyrka bifall.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i avseende på det nu föredragna utlåtandet yrkats 1:o) att vad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Johansson i Fredrikslund m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen; samt 3:o) att kammaren skulle bifalla Kungl. Maj:ts förslag i ämnet.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Johansson, Johan Bernhard*, begärde votering, i anledning varav herr talmannen upptog vartdera av de båda återstående yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraposition i den förestående omröstningen; och förklarade herr talmannen sig anse de härå avgivna svaren hava utfallit med övervägande ja för deras mening, som ville till kontraposition antaga godkännande av det förslag, som innefattades i herr Johanssons i Fredrikslund m. fl. reservation.

Herr *von Heland* åskade emellertid votering om kontrapositionens innehåll, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraposition i huvudvoteringen angående statsutskottets utlåtande nr 200 antager godkännande av det förslag, som innefattas i den av herr Johansson i Fredrikslund m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har till kontraposition i nämnda votering antagits bifall till Kungl. Maj:ts förslag i ämnet.

Provisorisk avlöningsförstärkning åt befattningshavare i statens tjänst
m. m. (Forts.)

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

I följd därav uppsattes, upplästes och godkändes för huvudvoteringen en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 200, röstar
Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Johansson i Fredrikslund m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 201, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. under budgetåret 1937/1938.

*Dyrtidstillägg
åt befattnings-
havare i
statens tjänst
m. fl.*

I propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1937/1938 hade Kungl. Maj:t, under åberopande av det vid propositionen under rubrik »Utgifterna. För flera huvudtitlar gemensamma frågor. 4. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl.» fogade utdraget av statsrådsprotokollet över finansärenden, föreslagit riksdagen dels godkänna de av föredragande departementschefen förordade grunderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. under budgetåret 1937/1938, dels ock besluta, att dyrtidstillägg åt befattningshavare och pensionärer vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk, domänverket och statens reproduktionsanstalt eller vid av nämnda verk övertagna företag eller inrättningar samt dyrtidstillägg åt befattningshavare vid bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen, försäkringsinspektionen och statens pensionsanstalt skulle utgå av de medel, av vilka verkets eller institutionens omkostnader i övrigt bestredes, samt att, där arbetslönerna vid försvarsväsendets verkstäder och fabriker m. fl. anläggningar vore uppdelade i grundlöner och dyrtidstillägg, kostnaderna för dyrtidstilläggen skulle bestridas från vederbörande underhålls- eller anskaffningsanslag.

Vidare hade Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under andra—sjunde samt nionde och tionde huvudtitlarna föreslagit riksdagen att till bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst för budgetåret 1937/1938 såsom förslagsanslag anvisa under respektive huvudtitlar angivna belopp.

Sedermera hade Kungl. Maj:t i tvenne särskilda propositioner, dagtecknade den ena, nr 76, den 5 februari och den andra, nr 271, den 5 mars 1937, föreslagit riksdagen att för budgetåret 1937/1938 anvisa under fjärde huvud-

Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. (Forts.)
titeln till militärmeteorologisk informationstjänst: dyrtidstillägg ett förslagsanslag av 4,000 kronor samt under åttonde huvudtiteln till dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst ett förslagsanslag av 5,400,000 kronor.

Med erinran, att anslagen under åttonde huvudtiteln redan i annat sammanhang av utskottet behandlats, hade utskottet i det nu ifrågavarande utlåtandet på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte

a) beträffande befattningshavare hörande under andra—tionde huvudtitlarna med anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag godkänna de av departementschefen i statsrådsprotokollet över finansärenden den 4 januari 1937 förordade grunderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. under budgetåret 1937/1938, med iakttagande av de jämkningar i fråga om i dyrtidstilläggen ingående barntillägg, som av utskottet förordats i dess utlåtande nr 200;

b) för budgetåret 1937/1938 under andra—sjunde samt nionde och tionde huvudtitlarna såsom förslagsanslag anvisa till dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst vissa under punkten angivna belopp;

c) besluta,
att dyrtidstillägg åt befattningshavare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk, domänverket och statens reproduktionsanstalt eller vid av nämnda verk övertagna företag eller inrättningar samt dyrtidstillägg åt befattningshavare vid bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen och försäkringsinspektionen skulle utgå av de medel, av vilka verkets eller institutionens omkostnader i övrigt bestredes,

samt att, där arbetslönerna vid försvarsväsendets verkstäder och fabriker m. fl. anläggningar vore uppdelade i grundlöner och dyrtidstillägg, kostnaderna för dyrtidstilläggen skulle bestridas från vederbörande underhålls- eller anskaffningsanslag.

Medan de av Kungl. Maj:t äskade anslagen beräknats med utgångspunkt från en levnadskostnadsindex av 158, hade utskottet vid sina beräkningar utgått från en levnadskostnadsindex av 164. I motiveringen hade utskottet därjämte anført, att utskottet beträffande de allmänna grunderna för dyrtidstilläggens utgående för budgetåret 1937/1938 icke ansett anledning föreligga att frångå Kungl. Maj:ts förslag, som anslöte sig till nu gällande bestämmelser, i annan mån än som framginge av vad utskottet föreslagit i sitt samma dag avgivna utlåtande nr 200.

Enligt en vid utlåtandet avgiven reservation hade herrar *Johansson* i Fredrikslund, *Svensson* i Kompersmåla, *Borell*, *Johanson* i Faleberg och *Persson* i Falla ansett, att utskottets yttrande bort lyda så, som i reservationen angivits, och avslutas med en hemställan, att riksdagen måtte

a) beträffande befattningshavare, hörande under andra—tionde huvudtitlarna, med anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag godkänna de av departementschefen i statsrådsprotokollet över finansärenden den 4 januari 1937 förordade grunderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. under budgetåret 1937/1938;

b) för budgetåret 1937/1938 under andra—sjunde samt nionde och tionde huvudtitlarna såsom förslagsanslag anvisa till dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst vissa i reservationen angivna belopp;

c) besluta — — — (lika med utskottet).

I den av reservanterna föreslagna motiveringen hade uttalats, att utskottet beträffande de allmänna grunderna för dyrtidstilläggens utgående under bud-

Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. (Forts.)
 getåret 1937/1938 utskottet icke funnit anledning föreligga att frågå Kungl. Maj:ts förslag, som anslöte sig till nu gällande bestämmelser.

Därjämte hade reservation avgivits av herrar *von Heland*, *Bäckström*, *Strindlund* och *Svensson* i Grönvik, som ansett, att utskottet bort tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag med de ändringar, som föranleddes av anslagens upptagande efter utgångspunkt från index 164, samt att utskottet förty bort hemställa, att riksdagen måtte — — — (lika med herr *Johanssons* i *Fredrikslund* m. fl. reservation).

Herr *Johansson*, *Johan Bernhard*: Under åberopande av vad jag yttrade med anledning av det föregående ärendet ber jag att få yrka bifall till den av mig m. fl. avgivna reservationen.

Herr *von Heland*: Alla goda ting äro tre, och det blir i dag den tredje gången, som jag försvarar en regeringsproposition mot regeringen själv.

Jag ber följaktligen att få yrka bifall till den av mig m. fl. avgivna reservationen.

Herr *andre vice talmannen*: Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjordes i enlighet med de därunder förekomna yrkandena propositioner, dels på bifall till vad utskottet i det under behandling varande utlåtandet hemställt, dels på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr *Johansson* i *Fredrikslund* m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen, dels ock på godkännande av det förslag, som innehölls i herr *von Helands* m. fl. reservation; och förklarades den förstnämnda propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning av bevillningsutskottets memorial nr 38, med föranledande av kamrarnas återremiss av utskottets betänkande nr 34, i vad detsamma avser tullen å tobakspipor samt huvuden och skaft därtill ävensom cigarr- och cigarrettmunstycken, bifölls vad utskottet i detta memorial hemställt.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 39, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om extra inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1937 ävensom en i ämnet väckt motion.

I en den 4 januari 1937 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 32, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till förordning om extra inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1937.

Till utskottets behandling hade jämväl överlämnats en i anledning av propositionen inom andra kammaren väckt motion, nr 398, av herr *Karlsson* i *Grängesberg* m. fl., i vilken hemställes, att riksdagen måtte besluta, att § 2 i förordningen om extra inkomst- och förmögenhetsskatt skulle, beträffande skattesatsernas storlek, erhålla den ändrade lydelse, som i reservationen angivits.

Utskottet hade i det nu föredragna betänkandet av angivna orsaker hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande propo-

*Ang. extra
 inkomst- och
 förmögenhets-
 skatt för år
 1937.*

Ang. extra inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1937. (Forts.)
sition nr 32 samt med avslag å motionen II: 398, antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning om extra inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1937.

Reservation hade anförts av herr *Anderson* i Norrköping, friherre *Lagerfelt* samt herrar *Elof Andersson*, *Velander*, *Eilif Sylwan* och *Lundell*, som ansett, att utskottets motivering bort hava den ändrade lydelse, reservationen visade.

Herr *Velander*: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att kammaren, med godkännande av den föreslagna motiveringen enligt den vid utskottets betänkande fogade reservationen, måtte bifalla utskottets hemställan.

Herr *Bärg, Johan*: Jag hemställer om bifall till utskottets förslag och till den motivering, som utskottet anført i sitt utlåtande.

Efter härmed slutad överläggning gjordes enligt de yrkanden, som därunder framkommit, propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu förevarande betänkandet hemställt med godkännande av utskottets motivering samt vidare på bifall till utskottets hemställan med godkännande av den motivering, som förordats i den vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning av bevillningsutskottets betänkande nr 40, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om särskild skatt å förmögenhet för år 1937 jämte i ämnet väckta motioner, bifölls vad utskottet i detta betänkande hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning av första lagutskottets utlåtande nr 68, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till grunder för dyrtidstillägg åt präster för budgetåret 1937/1938, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 400, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning angående anslag till skyddsuppostran m. m. jämte i ämnet väckta motioner; och

nr 407, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av den vid försvarsväsendet anställda sjuksköterskepersonalens avlöningsförmåner m. m.

Anmäldes och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 404, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 44 § och 81 § 4 mom. lagen den 4 juni 1918 (nr 422) om fattigvården, m. m.;

nr 405, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer m. m.; samt

nr 406, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående tillägg till lagen den 22 juni 1928 (nr 302) om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus.

Anmäldes och godkändes sammansatta stats- och andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 421, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om barnbidrag m. m., dels ock i ämnet väckta motioner;

nr 422, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående upphävande av 43 § lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering; samt

nr 423, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning angående anslag till folkpensioner och invalidunderstöd m. m.

Anmäldes och bordlades

bankoutskottets utlåtanden:

nr 78, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag om ändring i vissa delar av civila tjänstepensionsreglementet den 30 juni 1934 (nr 442);

nr 79, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag om ändring i vissa delar av allmänna familjepensionsreglementet den 16 oktober 1936 (nr 542);

nr 80, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag om ändring i vissa delar av militära tjänstepensionsreglementet den 17 maj 1935 (nr 167);

nr 81, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillämpning av civila tjänstepensionsreglementet å lärare vid statens undervisningsväsen;

nr 82, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 2 § lagen den 11 oktober 1907 (nr 85) angående civila tjänstinnehavares rätt till pension;

nr 83, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upphörande av tjänstepensionsrätten i statens pensionsanstalt för vissa lärare vid statens undervisningsväsen m. m.;

nr 84, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. under budgetåret 1937/1938, i vad rör pensionsväsendet;

nr 85, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer samt åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl.;

nr 86, angående provisorisk avlöningsförstärkning under budgetåret 1937/1938 till vissa befattningshavare vid riksdagens verk; och

nr 87, angående regleringen för budgetåret 1937/1938 av utgifterna under huvudtiteln Riksdagen och dess verk m. m.; samt

budgetdeputerades memorial angående arvode åt deputerades sekreterare.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 1.10 e. m.

In fidem

G. H. Berggren.